

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Identifikation

Kommunenr. 487	Kommune Tranekær		
Kategori Bebyggelsesmønstre, landskabstyper og lokale udviklingstræk (2)			
Lokalitet Landområdet			
Emne Bebyggelse		Sted Hov	
Registreringsdato forår 2002	Registrator JEJ/RM	Arkiv nr.	Løbenr. 07

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Sammenfatning

Kommunetr. nr. 487	Kommune Tranekær
Emne Bebyggelse	Sted Hov

Kulturlandskabet på Hov adskiller sig fra det øvrige Langeland. I Østre og Vestre Stigtehave ses således stadig spor af jernalderbondens marker i form af lave volde og terrasser.

Hov, kortudsnit i mål 1:25.000

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

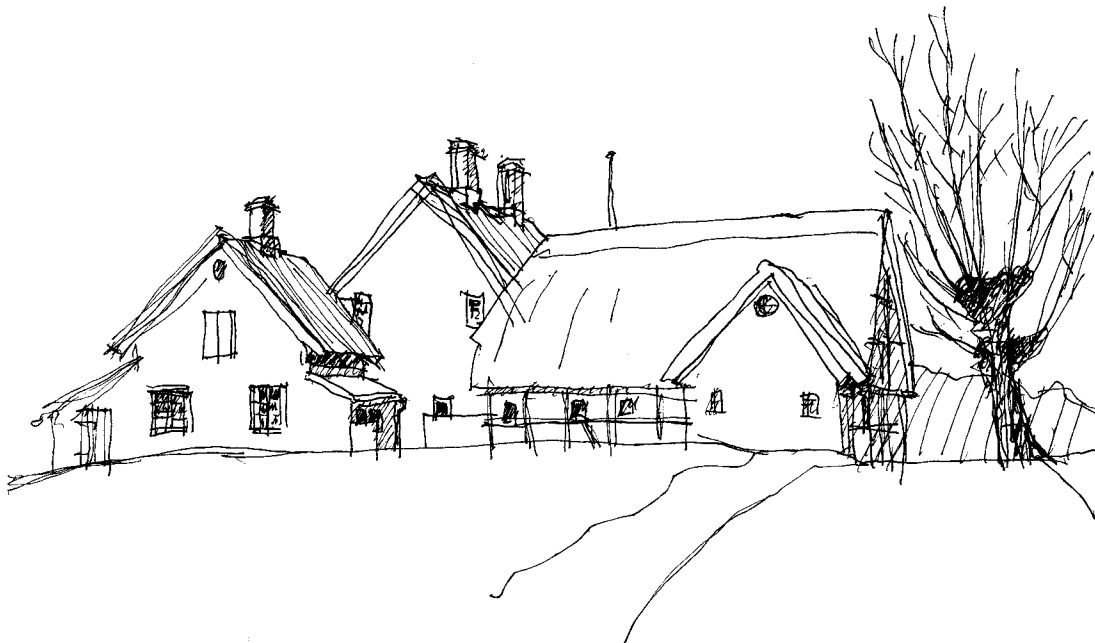
Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Hovland var og er stadig den skovrigeste del af øen, det blev koloniseret fra senmiddelalderen og bebyggelsen bestod langt op i tiden af enkeltliggende smågårde og huse, der siden ofte har samlet sig i småklynger uden at danne egentlige landsbyer. Dette ældre bebyggelsestræk ses fortsat i bebyggelsesklyngerne Estre Huse, Østerhuse, Vesterhuse, Bastemose, Uglebjerg og Hov. Det er den anderledes bosætningsstruktur som udgør områdets kulturhistoriske hovedtræk. Den danner et samlet kulturmiljø af betydning for Langelandsområdet.

På Hov findes mange spredt beliggende gårde og huse. Den 3-længede gård har også her sine gode repræsentanter, som fx Hovvej 99. Men også mere klyngeagtige gårdbebyggelser, hvor tilvæksten af huse er sket efterhånden er almindeligt forekommende.

En særlig bebyggelse som påkalder sig opmærksomhed, er tilstedeværelsen af de to fyr: Hov Fyr og fyret på Frankeklint.

Gård - klynge - Hov

Klyngeformet gårdbebyggelse på Hov

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Naturgrundlag

Kommunenr. 487	Kommune Tranekær	
Emne Bebyggelse		Sted Hov

Jordbunden i Hov sogn er mest svagt bølget bundmoræne og bestrøet med kæder af hatbakker, der står med op til ti meter høje skrånter og flade topflader, som alle ligger i samme højde ca. 20 m over havet. På nordøstspidsen findes Frankeklint på 14 m og med fyr og nordligere den lille, bratte skrænt Øren. Herfra og mod øst findes et stort marint forland med sommerhuskolonien Nordstrand eller Hov strand, Langelands mest kendte badestrand. Hov sogn er øens skovrigeste.

Hov's svagt bølgede bundmoræne er særlig tydelig aflæselig på grund af markskellenes beplantning.

Udligningskyst ved Østerhuse Strand

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kulturhistorie

Kommunenr. 487	Kommune Tranekær
Emne Bebyggelse	Sted Hov

Langelands nordspids dækkedes langt op i tiden af den udstrakte Hovskov, hvori Snøde og Stoense sogne var parthavere. Området har dog ikke altid været skovklædt. I Østre og Vestre Stigtehave kan man stadig se rester af jernalderbondens marker i form af lave volde og terrasser, der angiver hvor markernes afgrænsning og skel fandtes. Når de er bevaret må området på et tidspunkt være sprunget i skov. Det er formentlig sket i 300-500 årene der er kendt som en periode med tilgroning af tidligere dyrkede områder.

I takt med befolkningens tilvækst gennem vikingetiden og ældre middelalder blev landskabet meget mere åbent og steppeagtigt på grund af græsningstryk og opdyrkning. Der har dog været bæltter af kystskove og på Hov et større skovområde også efter middelalderen, men også de havde en meget mere åben fremtræden på grund af græsning end nutidens forstligt dyrkede fredskove. Skovbæltet langs østkysten forblev også ret intakt langt op i tiden, mens vestkystens kystskovbælter er ryddet tidligere. De af hegn og småskove lukkede landskabsrum som kendes i dag er et ret nyt kulturfænomen, skabt inden for de seneste 100-150 år. Billeder fra Strynø fra 1900-årenes begyndelse gengiver en næsten træløs bebyggelse og et vegetationsåbent kulturlandskab. Sådan har det også forholdt sig mange steder på Langeland.

Skovområderne på Hov hørte til de mere ugæstfrie på Langeland og synes først atter koloniseret i senmiddelalderen. I 1496 omtales en gård i Stoense med skovpart i Hovskov og gennem senmiddelalderen og renæssancetiden anlagdes en række skovbol og skovhuse. Bebyggelserne Vesterhuse og Østerskovhuse omtales således fra 1577. I 1688 henlås Hovland med en række små skovrydninger med huse og enestegårde, som uden noget mønster hørte til enten Snøde eller Stoense sogne. Der var da 25 enkeltgårde og 34 huse med jord, de fleste uden nogen form for dyrkningsfællesskab.

Fiskeri har utvivlsomt spillet en rolle i lokalbefolkningens fødestrategi sammen med småhandel. Der blev desuden brændt tegl på Hov i 1500-1600-årene. Lohals er formentlig anlagt samtidig med Bagenkop og Sandhagen og omtales 1664 som et fiskerleje. Gregers Begtrup nævner 1806 at blandt dem som bor ved stranden ernærer adskillige sig ved fiskeri, når de ikke har andet at forrette, dog er samme ingen særdeles næringsgren uden for Hovboerne og Bagenkopperne, der med egne både går på sildefangst i bæltet hver efterår. På Hov findes den største mængde af frugttræer, og derfra udføres årligt en del frugt til Sjælland og Fyn. I 1858 nævnes det atter om Lohals og Hov, at foruden jordbruget haves ikke ubetydeligt erhverv ved søfart, dels med jagter og dæksfartøjer, dels ved åbne både, ligesom der afskibes en del frugt til København og Aalborg og drives noget sildefiskeri.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Fraværet af et dyrkningsfællesskab på Hov betød at det ikke var nødvendigt at udskifte jorden i landboreformtiden o. 1790-1820. Efter udskiftningen og den påfølgende udflytning fra Snøde og Stoense blev større skovområder dog borthugget på Hov. Hov sogn udskiltes 1882 fra Snøde og Stoense sogne.

I nyere tid har bebyggelsen samlet sig noget i småklynger, Bastemose, Uglebjerg, Vestrehuse, Højnebjerg, Piben og Estre. Skiften omtales i sidste halvdel af 1600-årene, den er i dag sammenvokset med Lohals. Der opstod et par større avls- og skovgårde under nordøens hovedgårde. Nygård kendes fra 1600-årene og hørte under Egeløkke. Gården på 14,5 tdr.htk. solgtes 1708 til grevskabet Langeland, som lagde jord til og indrettede en mejerigård. Efter lensafløsningsloven 1919 blev Nygård udstykket (1929). Charlottenlund tilhørte Nedergård i 1800-årenes begyndelse. Den overgik 1842 til Steensgård, hvis ejer, kammerherre Vincents Steensen-Leth, byggede en ny hovedbygning og overlod gården til sin søn af samme navn. Gården var i 1950'erne vurderet til 11,5 tdr.htk. med ialt 148 ha, heraf 103 ha skov.

Lave volde og terasser i skovene på Hov angiver jernalderens marker. Som her i Vestre Stigtehave.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Arkitektur og bebyggelse

Kommunenr. 487	Kommune Tranekær	
Emne Bebyggelse		Sted Hov

På Hov findes mange spredt beliggende gårde og huse. Den 3-længede gård har også her sine gode repræsentanter, som fx Hovvej 99. Men også mere klyngeagtige gårdbebyggelser, hvor tilvæksten af huse er sket efterhånden er almindeligt forekommende.

En særlig bebyggelse som påkalder sig opmærksomhed, er tilstedeværelsen af de to fyr: Hov Fyr og fyret på Frankeklint. Det sidste minder mest af alt om et ældre sommerhus og kan være lidt svært at få øje på. Hvorimod det første svarer til det, som vi forstår ved et rigtigt fyr med et kegleformet tårn i en markant rød/hvid bemaling og et tilhørende fyrmesterbolig.

3-længet bindingsværksgård på Hovvej 99.

Hov Fyr med tårn og fyrmesterbolig.